

U periodu od 15.juna/lipnja 2009. godine do 25.jula/srpnja 2009. godine. Bosanskohercegovački auto-moto klub je organizovao akciju preventivne kontrole tehničke ispravnosti i pripreme motornih vozila za sezonu godišnjih odmora pod nazivom "Putujte sigurno", (u daljem tekstu akcija).

Akcija je imala za cilj preventivnu kontrolu uređaja i sklopova na motornim vozilima, te otklanjanje manjih nedostataka na licu mjesta od strane mehaničara Službe pomoći na cesti. Također cilj je bio da se na terenu izvrši snimanje stanja tehničke ispravnosti putničkih motornih vozila metodom slučajnog uzorka i ustanovi stanje ispravnosti voznog parka u Federaciji BiH.

Akcija je organizovana i realizovana u saradnji sa Kantonalnim MUP-a, te lokalnim auto-moto klubovima, na tridesettri (33) lokacije.

Kontrola vozila vršena je u periodu od 09 do 17 sati po planu realizacije (prilog 1).

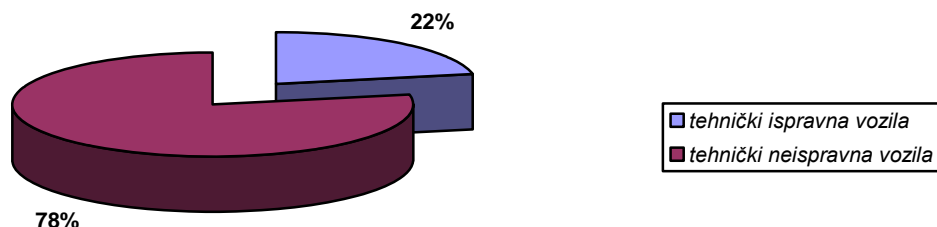
U realizaciji akcije je korišteno jedno specijalno vozilo opremljeno dijagnostičkom opremom :

- Mototester
- tester za ispitivanje stanja akumulatora, alternatora,
- uređaj za mjerenje gustine elektrolita u akumulatoru,
- uređaj za mjerenje tačke mržnjenja rashladne tekućine,
- uređaj za mjerenje tačke mržnjenja tekućine za pranje vjetrobranskog stakla,
- uređaj za kontrolu ispravnosti svjetlosnog snopa,
- uređaj za mjerenje dubine profila i pritiska vazduha u pneumaticima
- uglomjer za kontrolu zračnosti sistema za upravljanje
- uređaj za ispitivanje pritiska sile kočnja na pedalu kočnice

Za svako metodom slučajnog uzorka zaustavljeno motorno vozilo popunjen je obrazac "Formular pregleda i dijagnostike vozila" , na osnovu kojih su grupisani nedostaci na vozilima. Prikupljeni podaci prikazani su tabelarno i grafički.

Ukupno je pregledano 778 motornih vozila od čega je ustanovljena neispravnost na 608 motornih vozila što čini 78 %, a ispravno je bilo 170 motornih vozila tj. 22 %.

Prosječan broj pređenih kilometara kontrolisanih vozila je 257.655 km, dok je njihova prosječna starost 20 godina.

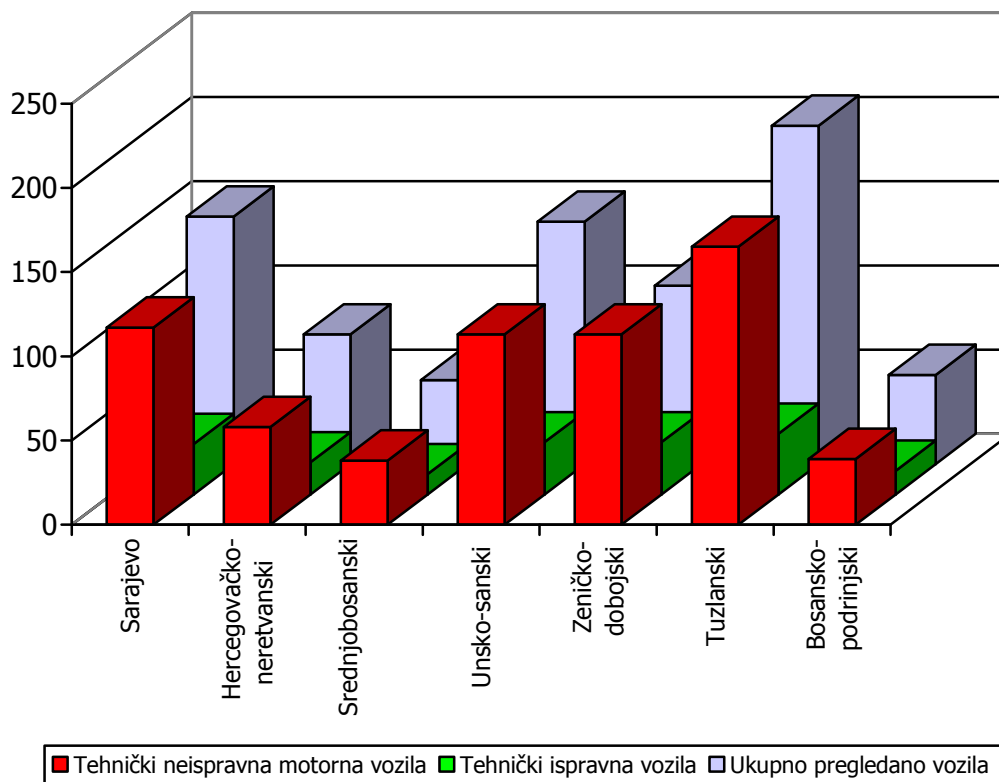

Grafik 1. Procentualni prikaz ukupnog broja ispravnih/neispravnih vozila

Prikupljeni podaci sa brojem pregledanih vozila , brojem neispravnih i ispravnih vozila prikazane su pojedinačno za svaki kanton, na osnovu čega je vidljivo da je najveći procenat neispravnih vozila uočen na području Tuzlanskog (82%), Sarajevskog (79,5 %) i Unsko-sanskog kantona (78,5%).

Tabela 1. Podaci o kontrolisanim vozilima

KANTON	Broj kontrolisanih PMV	TEHNIČKI ISPRAVNIH PMV	TEHNIČKI NEISPRAVNIH PMV	Prosječan broj pređenih kilometara	Prosječna starost pregledanih vozila (god.)
SARAJEVSKI	147	30 (20,4%)	117 (79,5%)	237.186	19
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI	77	19 (24,6%)	58 (75,4%)	268.898	21
SREDNJO-BOSANSKI	50	12 (24%)	38 (76%)	287.124	17
UNSKO-SANSKI	144	31 (21,5%)	113 (78,5%)	253.711	20
ZENIČKO-DOBOJSKI	106	28 (26,4%)	78 (73,6%)	276.551	21
BOSANSKO-PODRINJSKI	53	14 (26%)	39 (74%)	198.668	20
TUZLANSKI	201	36 (18%)	165 (82%)	281.453	21
UKUPNO	713	170 (22%)	608 (78%)	257.655	20

Grafik 2. Prikaz stanja pregledanih vozila pojedinačno po kantonima

Za razliku od protekle godine kad se najveći broj neispravnosti uočenih tokom trajanja akcije odnosio na motore i prateće uređaje, tokom ovogodišnje akcije najveći broj neispravnosti na vozilima odnosio se na svjetlosno-signalne uređaje 53% od ukupnog broja pregledanih vozila, zatim na pneumatike 31%, dok se na trećem mjestu po broju neispravnosti na vozilima, a sa značajnim porastom u odnosu na proteklu godinu, odnosio na kočioni mehanizam 20 %.

Posebno zabrinjavajuća je činjenica da veliki broj vozila, njih čak 425 ili 54% ne posjeduju obaveznu opremu u vozilu.

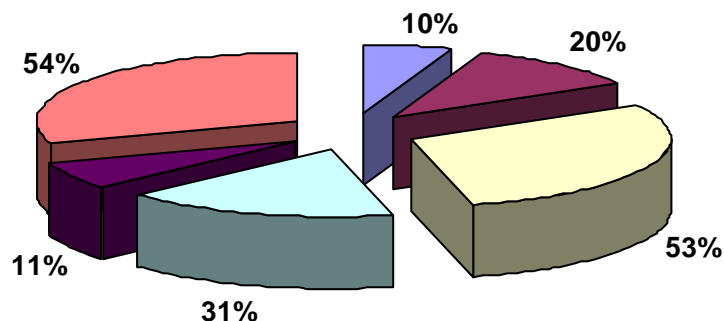
Neispravnosti na kontrolisanim vozilima svrstane su u šest (6) grupa

- Neispravnosti na sistemu za upravljanje,
- Neispravnosti na sistemu za kočenje,
- Neispravnosti na električnim uređajima i signalizaciji,
- Neispravnosti na motoru i pratećim uređajima,
- neispravnosti na pneumaticima,
- nepotpuna oprema vozila.

i prikazane tabelarno i grafički:

Tabela 2. Neispravnosti na pojedinim sistemima motornih vozila u odnosu na ukupan broj kontrolisanih vozila

	Upravljački mehanizam	Kočioni mehanizam	Električni uređaji i signalizacija	Pneumatici	Motor i prateći uređaji	Oprema vozila
Ukupan broj	78	157	413	243	92	425
Učešće %	10	20	53	31	11	54

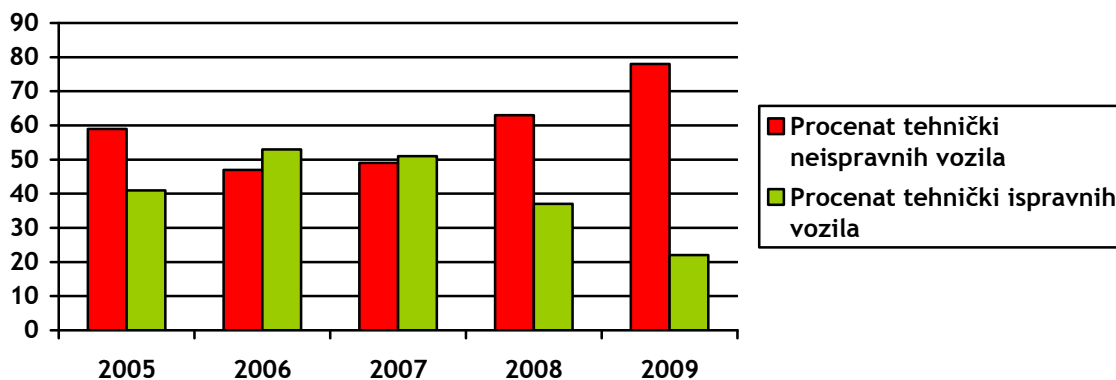
■ Upravljački mehanizam	■ Kočioni mehanizam	□ Električni uređaj i signalizacija
□ Pneumatici	■ Motor i prateći uređaji	■ Oprema vozila

Grafikon 3. Procentualni prikaz neispravnosti na pojedinim uređajima

U sljedećoj tabeli dat je prikaz broja kontrolisanih vozila uz procenat tehnički ispravnih i tehnički neispravnih vozila sa najčešćim i najbrojnijim kvarovima u periodu 2005. -2009. godina :

Tabela 3. Rezultati akcije kontrole tehničke ispravnosti vozila «Putujte sigurno» po godinama

Godina	Ukupan broj pregledanih vozila	Broj ispravnih vozila (%)	Broj neispravnih vozila (%)	Najbrojnije neispravnosti na vozilima
2005	838	41	59	➤ svjetlosni uređaj ➤ pneumatici ➤ upravljački mehanizam
2006	921	53	47	➤ svjetlosni uređaj ➤ motor i prateći uređaji ➤ kočioni sistem
2007	803	51	49	➤ svjetlosni uređaj ➤ motor i prateći uređaji ➤ pneumatici
2008	713	37	63	➤ motor i prateći uređaji ➤ svjetlosni uređaj ➤ kočioni sistem
2009	778	22	78	➤ svjetlosni uređaj ➤ pneumatici ➤ kočioni sistem

Grafikon 4. Kretanje broja tehnički ispravnih i tehnički neispravnih vozila u periodu 2005 - 2009. godina

Posmatrajući naprijed navedene podatke (tabela 3. i grafikon 4.) evidentno je da se u posljednjih pet godina smanjuje broj tehnički ispravnih vozila, dok broj tehnički neispravnih vozila proporcionalno raste. Ono što je takođe vidljivo i porazno je činjenica da se neispravnosti na kočionom sistemu, jednom od najbitnijih sistema za sigurnost vozila u saobraćaju, nalaze među tri najčešće i najbrojnije neispravnosti na vozilima.

U slijedećoj tabeli dat je prikaz neispravnosti putničkih motornih vozila po kantonima:

Tabela 4. Neispravnosti na pojedinim sistemima motornih vozila u odnosu na ukupan broj kontrolisanih vozila pojedinačno po kantonima

Kanton	Sarajevo	Hercegovačko-neretvanski	Srednjobosanski	Unsko-sanski	Zeničko-dobojski	Tuzlanski	Bosansko-podrinjski
Ukupan broj pregledanih vozila	147	77	50	144	106	201	53
Upravljački mehanizam	12 8,1%	8 10%	6 12%	17 11,8%	15 14,1%	19 9,5%	1 2%
Kočioni mehanizam	16 10,9%	26 33,7%	9 18%	35 24,3%	25 23,5%	41 20,4%	5 9,5%
Električni uređaji i signalizacija	100 68%	33 44,8%	16 32%	76 52,7%	54 50,9%	110 54,7%	24 45%
Neispravnosti pneumatika	37 25,2%	28 36,3%	14 28%	61 42,3%	27 25,4%	60 29,8%	16 30,1%
Motor i prateći uređaji	5 3,4%	18 23,3%	11 22%	17 11,8%	13 12,2%	23 11,4%	5 9,4%
Oprema vozila	83 56,4%	33 42,8%	25 50%	80 55,5%	44 41,5%	113 56,2%	47 88,6%

Ukoliko posmatramo pojedine neispravnosti važno je napomenuti da su kontrolisana samo putnička motorna vozila metodom slučajnog uzorka i da uzorak kontrolisanih vozila nije adekvatno reprezentativan za cjelokupno stanje ispravnosti motornih vozila na nivou Federacije Bosne i Hercegovine, ali i da ilustruje stvarno stanje voznog parka Federacije BiH.

Upoređujući podatke iz prošlogodišnje akcije sa dobivenim podacima ove godine može se zaključiti da je stanje tehničke ispravnosti putničkih motornih vozila u Federaciji Bosne i Hercegovine na približno istom nivou, ali gledajući procentualno pojedine neispravnosti po pojedinim sistemima (pneumatici, kočioni mehanizam) može se zaključiti da je **tehnička ispravnost putničkih motornih vozila na cestama u Federaciji Bosne i Hercegovine i dalje nezadovoljavajuća.**

Stručna služba BIHAMK-a